

Matyušová, Zdeňka

Slovenské studie o ruské moderně a avantgardě

Opera Slavica. 2008, vol. 18, iss. 1, pp. 52-53

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/116677>

Access Date: 08. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

k dispozici reprezentativní kniha pro domov i svět, ale není tomu tak. Je to podle mého názoru jedno z nejlepších děl svého druhu, které v posledních letech na Slovensku, a nejen tam, vyšlo. Kvalitně redigované, vydané na krásném papíře, výtvarně vkusně řešené, s řadou vyobrazení, střídmych artefaktů a fotografií, encyklopedické výkladové dílo střízlivě pojaté, přitom – nehledě na množství autorů – obdivuhodně stylově a jazykově vyrovnané, čtivé, tvořící jeden homogenní celek. Nelze ani vyjmenovat všechny autory, kteří se na této knize, základní pomůcce pro areálově koncipovanou slovakistiku, podíleli, nicméně byli to odborníci na slovo vzati, schopní odstupu, nadhledu i přesahu.

Nikdy jsem nečetl lepší pojednání o slovenských dějinách jako to, co sem napsal Dušan Škvarna: vyváženost výkladu – při různosti názorů, jež zaplavují slovenské prostředí – je obdivuhodná, včetně partií o Velké Moravě, Uhrách, ale také o československismu a jeho historickém poslání; najdeme tu i citlivou a diferencovanou interpretaci vztahu Čechů a Slováků v první Československé republice, ocenění Československa a jeho úlohy: „Po roku 1918 existenciu Slovenska už nikto nespochybňoval. Československé zákony přesne vymedzovali jeho územie a hranice. Slovenská hymna, vlajka a znak sa stali súčasťou štátnych symbolov, slovenčina (aj keď v zákonoch figurovala iba českoslovenčina...) bola úradným a vyučovacím jazykom.“ (s. 47). Pro Čechy se takové hodnocení zdá možná běžné, ale samozřejmě tato hodnocení v slovenském prostoru rozhodně nejsou.

O divadle psala Juliana Beňová, o jazyce skvěle a s velkou erudicí pojednala jedna z velkých osobností slovenské lingvistiky Pavol Žigo, literaturu si rozdělilo více bratislavských autorů, mezi nimi např. Zuzana Kákošová, Miloslav Vojtech, Braňo Hochel, o lidové kultuře a zahraničních Slovácích napsala Marta Boríková, o výtvarném umění mj. Mária Smiláková, Dana Bořutová, o hudbě Marta Hulková, Lubomír Chalupka, řada autorů se podílela na fotografiích, další materiály byly převzaty z archivu Divadelního ústavu a archivu Památkového ústavu v Bratislavě.

Uměřená, vyvážená, faktograficky v rámci možností dokonalá, vědecky důkladná a dotážená do současnosti: to jsou atributy publikace, jaké v dnešním časovém tlaku nejsou běžné.

Ivo Pospíšil

Slovenské studie o ruské moderně a avantgardě

Pašteková, S.: Moderné inšpirácie ruskej literatúry (Kulturno-historické, poetologicko-interpretáčn e a recepčné súvislosti ruskej literatúry začiatku 20. storočia). Bratislava 2006, 152 s.

Pozornosti českého rusisty by neměla uniknout publikace slovenské badatelky doc. PhDr. Soni Paštekové, CSc. s názvem *Moderné inšpirácie ruskej literatúry (Kulturno-historické, poetologicko-interpretáčn e a recepčné súvislosti ruskej literatúry začiatku 20. storočia)*. I když za posledních třicet let vyšla v Česku i na Slovensku řada prací o ruském umění přelomu 19. a 20. století (Z. Mathauser, M. Drozda, L. Zdražil, M. Zdražilová, A. Červeňák, I. Pospíšil, O. Kovačičová, V. Svatoň a další), tato nová práce se mezi nimi jistě neztratí a najde své čtenáře. Útlá knížka o 152 stránkách (včetně anglického resumé, bibliografie a rejstříku) je souborem několika studií a mapuje všechny podstatné kulturně historické, poetologické, interpretační i recepční aspekty ruské literatury „stříbrného vě-

ku“, přesněji – od konce 19. století do přijetí usnesení VKS(b) *O přestavbě literárně uměleckých organizací* a založení Svazu sovětských spisovatelů v roce 1932.

Práce se vyznačuje především patřičným smyslem pro systémovost – chaotickou změť filozoficko-kulturních proudů, směrů, soupeřících skupin, časopisů, manifestů a polemik Soňa Pašteková utřídila a uspořádala s takovým citem pro historický řád, že soubor jedenácti lakonických, leč velmi obsažných statí vytvořil ústrojný celek a může být použit i jako vhodný studijní doplňkový materiál pro vysokoškolské studenty rusistiky a slavistiky. Druhou předností monografie je až úzkostlivá precizace pojmů, s nimiž autorka pracuje. Fenomény jako modernismus, avantgarda, expresionismus, imažinismus atd. definuje jednak souhrnem v literární vědě používaných interpretací, jednak vlastní koncepcí. Snaha o přesnost je patrná již i v podtitulku knihy – *Kulturno-historické, poetologicko-interpretace a recepční súvislosti ruskej literatúry začiatku 20. storočia*. Všechna uvedená hlediska jsou také důsledně dodržována a zohledňována.

Kompozičně je materiál rozvržen do tří částí. V první kapitole s názvem *Kulturní-historické súradnice ruskej literárnej moderny a avantgardy* se oba ruské proudy integrují především prostřednictvím filozoficko-estetických východisek do celoevropské kultury jako inspirativní organický prvek. Druhá část s názvem *Poetologicko-interpretace aspekty ruskej literatúry začiatku 20. storočia* registruje metodologické vývojové posuny směrem k modernismu a avantgardě v tvorbě stěžejních uměleckých osobností daného období – Čechova a Bunina (k neorealismu a symbolismu), Andrejeva (k expresionismu), Zamjatina a Platonova (k antiutopii a antirealismu), Jesenina (k imažinismu). Autorka přitom zhodnocuje svá starší bádání – konkrétně viz publikace *Bunin. Andrejev. Jesenin. Štúdie z ruskej moderny a avantgardy*. 1997.

V literárních portrétech jednotlivých spisovatelů S. Pašteková kříží několik dominantních os – filozoficko-náboženskou, tematickou, žánrovou a poetologickou. Směřuje od širokého obrazu sledovaného směru dostředivě k profilu jedince a završuje jej analýzou dvou až tří znakových synekdochicky zástupných děl.

Finální část s názvem *Recepčné súvislosti ruskej moderny a avantgardy v slovenskom kultúrnom priestore* resumuje autorčiny průběžné reflexe a poznatky o obousměrných iniciacích a uměleckých paralelách ruských, slovenských, českých a západoevropských směrů. Rozšiřuje a rozpíná tak vytyčený rámec tématu na celoevropskou perspektivu literárního pohybu.

Závěrečným nástinem recepce ruské moderny a avantgardy ve slovenském prostředí a poukazování na funkci a reflexe jinonárodní literatury jako indikátoru historicky proměnlivých mimoliterárních a mimouměleckých (eventuálně mimokulturních) okolností celkového stavu společnosti – nejenom slovenské! – publikace působivě kulminuje a stává se navýsost aktuální.

Zdeňka Matyšová

Makedonská literatura ve vztahu k jiným literaturám

V rámci *Mezinárodního semináře makedonského jazyka, literatury a kultury*, který se koná vždy v srpnu v překrásném prostředí v Ochridu a jenž v roce 2007 vstoupil do svého 40. ročníku, se zpočátku konaly tzv. vědecké diskuse, v posledním desetiletí se pak změnil v dvoudenní mezinárodní vědecké konference. Probíhají ve dvou hlavních sekcích: jazykovědné a literárněvědné. Převážná většina účastníků se ve svých vystoupeních dotýká